

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Møteinnkalling

Utvalg: Nasjonalparkstyret for Fulufjellet
Møtested: Villa Fregn, Ljørdalen
Dato: Torsdag 17- fredag 18. september 2020
Tidspunkt: Kl. 11:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 62 55 11 87 / 99 45 09 48, eller e-post: arbno@fylkesmannen.no.

Agenda:

17. september

Dagen starter med lunsj på Villa Fregn klokka 11:00. Deretter vil det bli befaring rundt omkring i området ved nasjonalparken, blant annet for å se nærmere på lokalitetene det jobbes med tiltak i. Husk dermed skotøy og klær som passer etter værmeldingen. Etter befaringen blir det middag og deretter overnatting på Villa Fregn.

18. september

Fredag 18. september blir det frokost kl. 08:00 for de som overnattet, og deretter formelt styremøte med oppstart 09:00. Det blir servert lunsj 11:30 – ved behov fortsetter styremøtet etter dette.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold
ST 11/2020	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste
ST 12/2020	Valg av to personer til å godkjenne protokollen
ST 13/2020	Delegerte saker
DS 2/2020	Delegert sak - dispensasjon - Fulufjellet NP - Fregn NR - fly - geofysiske målinger - Norges geologiske undersøkelse - NGU
ST 14/2020	Fulufjellet NP - Søknad om organisert ferdsel - 2021-2022 - Fulufjellet Alpinsenter AS/Fulufjellet AS
ST 15/2020	Orienterings- og drøftingssaker - Nye «Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder» (vedlagt) - Styrebehandling - etablering av innfallsporter - Status søknader til behandling - o Ljørdalen Grendeutvalg - merking av gamle stier - o Fregn turlag – merking av sti til Grønkjeldfallet

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

	- Status tiltaksliste og -midler 2020 - Fortløpende innmelding av møtegodtgjørelser/reiseutgifter - Åpent folkemøte i Ljørdalen 2021? - Henvendelser - Ytterligere stimerking på Brynflået - Eventuelle andre saker som ønskes drøftet
--	--

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	11/2020	17-18.09.2020

Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

Forvalters innstilling

Møteinnkalling og saksliste godkjennes.

Behandling i møtet

Vedtak

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	12/2020	17-18.09.2020

Valg av to personer til å godkjenne protokollen

Forvalters innstilling

Saken fremmes uten innstilling.

Behandling i møtet

Vedtak

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	13/2020	17-18.09.2020

Delegerte saker

Forvalters innstilling

Delegerte saker tas til orientering.

Saksopplysninger og vurdering

DS 2/2020 – Delegert sak - dispensasjon - Fulufjellet NP - Fregn NR - fly - geofysiske målinger - Norges geologiske undersøkelse - NGU

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	14/2020	17-18.09.2020

Fulufjellet NP - Søknad om organisert ferdsel - 2021-2022 - Fulufjellet Alpinsenter AS/Fulufjellet AS

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet gir herved Fulufjellet Alpinsenter AS/Fulufjellet AS dispensasjon fra verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark, § 3 punkt 5.2, for å gjennomføre Fulufjellsrøya i årene 2021-2022. Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for arrangementsdagene 21. august 2021 og 20. august 2022.
2. Løpet skal følge eksisterende stier i Brynflået så langt det er mulig, slik som omsøkt.
3. Det må legges vekt på å unngå forurensning og forsøpling. Eventuelt søppel og avfall skal fjernes fra området etter løpet og tas med ut av nasjonalparken og deponeres på godkjent sted. Merkebånd skal fjernes så raskt som mulig etter arrangementet og senest innen 31. august.
4. Det skal ikke brukes motorisert kjøretøy i verneområdet i forbindelse med arrangementet med mindre det oppstår en akutt skadesituasjon.
5. Tiltakshaver av arrangementet er ansvarlig for at arrangementet foregår skånsomt for natur og vilt.
6. Tiltakshaver skal til enhver tid følge eventuelle anvisninger som forvaltningsmyndigheten og SNO gir for å ivareta verneformålet.
7. Forvaltningsmyndighet forutsetter at tiltakshaver informerer turdeltakerne om ovenstående vilkår.
8. En oversikt over antall deltakere under arrangementene skal sendes til nasjonalparkstyret innen 1. september samme år som arrangementet avholdes.

Dokumenter i saken

- Søknad Fulufjellsrøya, datert 16.06.2020

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet

Saksopplysninger

Søknaden er vurdert i henhold til:

- Naturmangfoldloven av 19. juni 2009.
- Verneforskrift for Fulufjellet nasjonalpark av 27. april 2012.
- Utkast til forvaltningsplan for Fulufjellet nasjonalpark.
- Utkast til besøksstrategi for Fulufjellets nasjonalparker.
- Protokoll fra styremøtene i nasjonalparkstyret den 23. mars 2015 (sak 20/2015), 15. april 2016 (sak 14/2016) og 1. desember 2016 (sak 33/2016).

Søknaden:

Fulufjellet Alpinsenter AS/Fulufjellet AS søker om tillatelse til organisert ferdsel i Fulufjellet nasjonalpark. Ferdselen vil omfatte arrangementet «Fulufjellsrøya», en fjellmarsj for damer i alle aldre. Det fremgår av søknaden at arrangementet har blitt arrangert siden 2013 og at det tidligere har det vært opp mot 70 deltagere, med et gjennomsnitt på cirka 50-60 deltakere. Søker opplyser at de håper deltakerantallet vil øke til ca. 150-200 personer. Likevel presiserer søker at de ikke ønsker et altfor stort arrangement, dette for å ivareta den hyggelige rammen rundt arrangementet.

Formålet med Fulufjellsrøya er å skape en tradisjonsaktivitet som bedriften/søkerne er tjent med, samtidig som de vil vise frem den vakre naturen som er i området. Ved å vise frem naturen i en slik setting mener søker at flere vil ta turen til nasjonalparken ved senere anledninger, noe som vil gi positive ringvirkninger for grendesamfunnet i Ljørdalen.

Når det gjelder gjennomføring av arrangementet, fremgår følgende av søknaden:

I forkant av marsjen går vi arrangører opp løypen og merker løypen med løypebånd slik at deltagerne vet hvor de skal gå. På et fast sted serveres det lunsj til deltagerne. Denne lunsjen blir båret opp av arrangører og arrangører sikrer at det ikke blir liggende noe igjen etter at deltagerne går videre. I etterkant av arrangementet går også arrangører igjennom løypa igjen for å ta inn løypebånd samt se etter at det ikke ligger noe igjen i naturen.

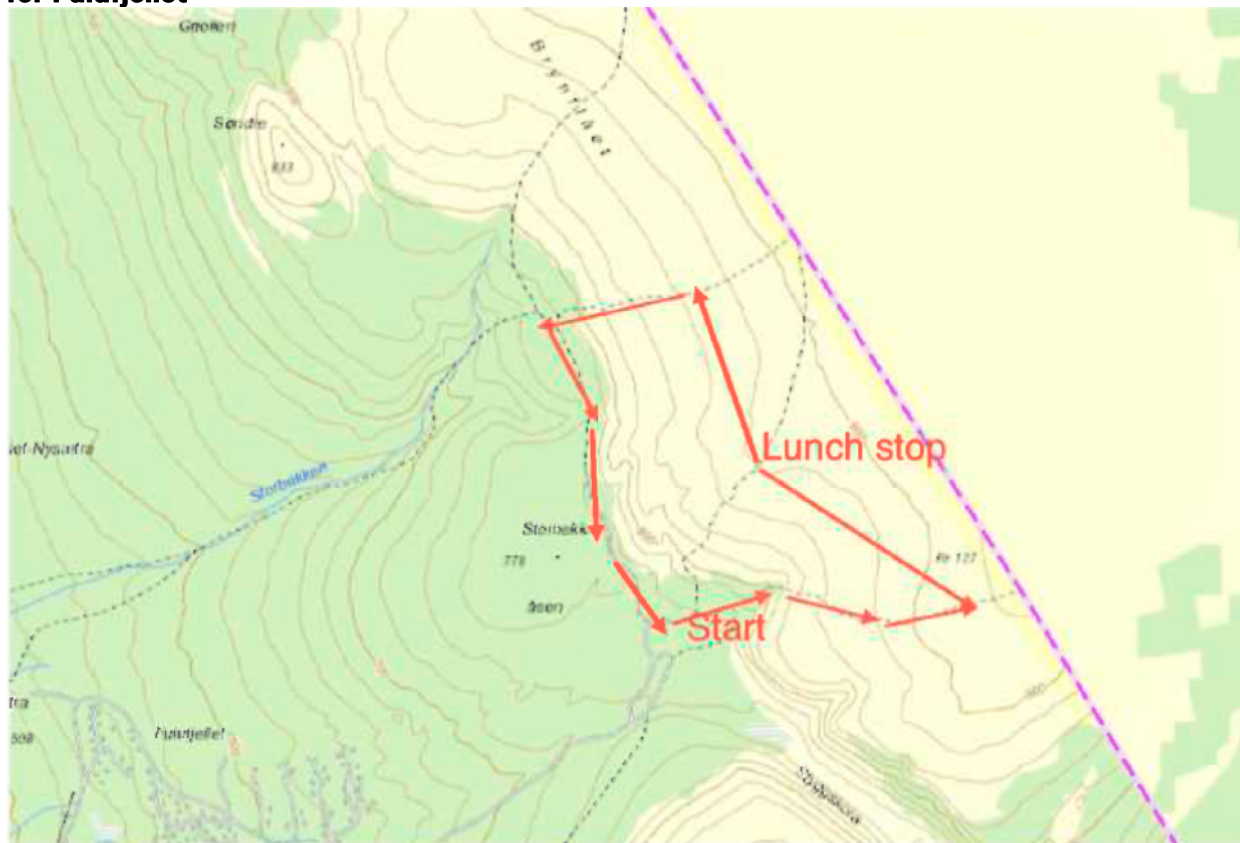
Disse rutinene mener vi sikrer naturen både for hva som kan være skadelig m.t.p. forurensning. Slik Fulufjellsrøya blir arrangert per i dag ser vi ikke at dette kan være til skade for naturen på noen måte.

Fulufjellsrøya går av stabelen samme tid hvert år, nest siste helg i august. I år har arrangementet blitt avholdt 22. august i henhold til tidligere innvilget dispensasjon. Søkers ønske er å ha arrangementet på årlig basis, da dette er noe de håper kan bli en fin tradisjon for mange.

Traseen er i henhold til søknaden den samme som tidligere år. Den starter ved Storbekkåsen og går så en runde på Brynflået sør i nasjonalparken. På bakgrunn av opplysninger om denne traseen i tidligere søknader, legges følgende opplysninger til grunn også for årets søknad: Deler av traseen går på allerede oppgatte stier, men traseen lengst øst, dvs. til og fra lunsjpunktet, går i terrenget - uteom oppgatte stier.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet

Figur 1: Kart over traseen til Fulufjellsrøya i Fulufjellet nasjonalpark. Traseen går langs Brynflået sør i nasjonalparken.

Verneforskrift og verneformål

Formålet med opprettelsen av Fulufjellet nasjonalpark er å bevare et stort naturområde som inneholder særegne, representative økosystem som er uten tyngre naturinngrep, herunder artsfattig fjellvegetasjon og artsrik barskog, jf. verneforskriftens § 1.

Videre er formålet med nasjonalparken å ta vare på:

- et inngrepsfritt skog- og fjellområde som en del av et stort, helhetlig og særpreget økosystem i grensetraktene
- storslåtte landskapsformer bl.a. med særpregede og blokkrike juv
- naturmangfoldet med et egenartet plante-, sopp- og dyreliv, herunder innslag av høyereliggende barskog med naturpreg, og med arter som; sjokoladekjuke og sibirkjuke
- kulturminner.

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ifølge verneforskrifta § 3 punkt 5.1 skal all ferdsel skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I § 3 punkt 5.2 i verneforskrifta er ordlyden: «Bestemmelsene i denne forskrifta er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljø ikke blir skadelidende. Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljø må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten».

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet

Arrangering av Fulufjellsrøya i regi av Fulufjellet Alpinsenter AS/ Fulufjellet AS faller inn under bestemmelsen om organisert ferdsel.

Ifølge naturmangfoldlovens § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingen skal fremgå av beslutningen.

Vurdering

Stortingsmelding nr. 62 (1991-92), Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge, åpnet for en viss turistmessig bruk av de nasjonalparkene som tåler det, under den forutsetning at de nasjonale rammene ble fulgt opp i forvaltningsplaner for det enkelte område.

I utkastet til forvaltningsplanen for Fulufjellet nasjonalpark pkt. 4.4, defineres organisert ferdsel som «*Ferdsel der en planlegger, koordinerer eller arrangerer en aktivitet som er kunngjort/markedsført på forhånd*». Derimot presiserer forvaltningsplanen blant annet at organisert ferdsel til fots ikke er søknadspliktig, forutsatt at denne ikke på noen måte skader naturmiljøet. I stor grad blir det opp til den enkelte «tiltakshaver» skjønne å vurdere om aktiviteten vil skade naturmiljøet. Tiltakshaver av Fulufjellsrøya presiserer i sin søknad at arrangementet ikke er til skade for naturmiljø på noen måte. Derimot ønsker nasjonalparkstyret å ha en oversikt over den organiserte ferdselen i Fulufjellet, og av den grunn ble det besluttet under styremøtet 23.03.2015, sak 20/2015, at arrangøren må søke om dispensasjon til å gjennomføre Fulufjellsrøya. Dette har blitt fulgt opp gjennom påfølgende søknader de siste årene.

Det forventes en økt interesse for bruk av nasjonalparker i Norge i friluftslivs- og reiselivssammenheng. Fra sentrale miljøvernmyndigheter er det nå en målsetting om at nasjonalparker skal bidra til økt lokal verdiskaping. På bakgrunn av dette har Miljødirektoratet bestemt at alle nasjonalparker skal ha en vedtatt besøksstrategi innen utgangen av 2020. Denne skal legge til rette for en balanse mellom naturverdier, besøkende og reiseliv. Det foreligger et utkast til besøksstrategi for nasjonalparken som er godkjent av Miljødirektoratet. Denne vil bli publisert når nødvendige rettinger er utført og layoutløsning er valgt.

Det er i første rekke faren for uheldig markslitasje og forstyrrelser av dyrelivet som gjør at organiserte opplegg og store arrangementer er underlagt søknadsplikt gjennom verneforskriften. Bestemmelsen skal ikke tolkes som om det er et forbud mot slik aktivitet, men sikrer at nasjonalparkstyret får en oversikt over omfanget av ønsket og gjennomført aktivitet. Videre sikrer søknadsplikten muligheten for dialog mellom nasjonalparkstyret og tiltakshaver.

I naturmangfoldlovens § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Fulufjellsrøya skal gjennom store deler av traseen følge allerede etablerte stier. Søk i naturbase viser at den svært viktige naturtypen «gammel barskog» er registrert langs den nordvestlige delen av traseen som går på etablerte stier. Med bakgrunn i naturbase og naturfaglig sammenstilling- og registreringsmateriale som ble utarbeidet i forbindelse med verneplanprosessen for Fulufjellet, vurderes kunnskapen om dette området og konsekvensene av den omsøkte organiserte ferdselen til å være tilstrekkelig - slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette. Naturmangfoldlovens § 9 om føre-varprinsippet tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet

I henhold til naturmangfoldlovens § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Det er derfor nødvendig å kontinuerlig vurdere hvilken påvirkning organisert ferdsel og annen turistvirksomhet har på Fulufjellet nasjonalpark. Dette for å kunne vurdere om slik ferdsel *kan* ha negativ påvirkning på naturmiljøet isolert sett eller gjennom samlet belastning. I henhold til utkast til både forvaltningsplan og besøksstrategi for Fulufjellet nasjonalpark, er forvaltningsmyndigheten innstilt på i rimelig omfang å kunne gi tillatelse til konkrete planer for skånsomme organiserte opplegg. En forutsetter her at det knyttes vilkår til eventuelle dispensasjoner slik at en unngår at aktiviteten medfører unødig skade på naturmiljøet.

Forvalter er ikke kjent med at det arrangeres eller planlegges arrangert andre store arrangementer innenfor nasjonalparken. Som tidligere nevnt er det imidlertid forventet økende bruk av nasjonalparker i årene som kommer og dermed vil faren for blant annet økt markslitasje være økende. Søker opplyser at deler arrangementet foregår på allerede oppgåtte stier, mens en fra toppen av fjellet ned til spiseplassen og opp igjen går utenfor oppmerkede/oppgåtte stier. Videre opplyses det at en kan se for seg en økning til opp mot 200 deltakere. Ferdsel utenfor oppgått stier kan medføre uheldig markslitasje, både som en følge av at antallet deltakere øker med årene og som følge av økning i ferdsel knyttet til utøvelse av friluftsliv og reiseliv generelt. Det følger av verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark § 3 punkt 5.5 at forvaltningsmyndigheten gis adgang til blant annet å legge om løyper og stier av hensyn til naturmiljøet. Enkel merking for å kanalisere ferdsel kan også vurderes. På det nåværende tidspunktet synes det ikke å være behov for å gjennomføre konkrete tiltak innenfor Fulufjellet nasjonalpark, men en generell økning i ferdselen i området vil kunne medføre et behov for dette. Med bakgrunn i dette er det besluttet å kun gi en toårig dispensasjon. På den måten har en mulighet til å følge med på utviklingen av ferdselen i området de nærmeste årene og vurdere om det er behov for tiltak, eller vurdering av mulige nye vilkår til arrangementet. Med bakgrunn i de vilkårene som stilles til denne dispensasjonen anser man at den samlede belastningen på området ikke vil bli for stor som følge av en innvilgelse av det omsøkte tiltaket.

Det omsøkte tiltaket vurderes til å være miljøforsvarlig med bakgrunn i at fjellmarsjen stort sett skal gå på allerede etablerte stier, og at traseen midlertidig merkes slik at en i størst mulig grad kanaliserer ferdselen slik at aktiviteten ikke kommer i konflikt med naturverdier. Det stilles også vilkår om at tiltakshaver rydder traseen for merker og annet søppel, for å unngå forsøpling og eventuelt andre skader på naturmangfoldet. Fulufjellsrøya foregår forholdsvis sent på sommeren, slik at det ikke kommer i konflikt med hekke- og yngletid for fugler og dyr, jf. nml. § 12 om miljøforsvarlig teknikker og driftsmåter. Naturmangfoldlovens § 11 vurderes ikke som relevant i denne sammenhengen.

Forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet gir herved Fulufjellet Alpinsenter AS/Fulufjellet AS dispensasjon fra verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark, § 3 punkt 5.2, for å gjennomføre Fulufjellsrøya i årene 2021-2022. Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for arrangementsdagene 21. august 2021 og 20. august 2022.
2. Løpet skal følge eksisterende stier i Brynflået så langt det er mulig, slik som omsøkt.
3. Det må legges vekt på å unngå forurensning og forsøpling. Eventuelt søppel og avfall skal fjernes fra området etter løpet og tas med ut av nasjonalparken og deponeres på godkjent sted. Merkeband skal fjernes så raskt som mulig etter arrangementet og senest innen 31. august.

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

4. Det skal ikke brukes motorisert kjøretøy i verneområdet i forbindelse med arrangementet med mindre det oppstår en akutt skadesituasjon.
5. Tiltakshaver av arrangementet er ansvarlig for at arrangementet foregår skånsomt for natur og vilt.
6. Tiltakshaver skal til enhver tid følge eventuelle anvisninger som forvaltningsmyndigheten og SNO gir for å ivareta verneformålet.
7. Forvaltningsmyndighet forutsetter at tiltakshaver informerer turdeltakerne om ovenstående vilkår.
8. En oversikt over antall deltakere under arrangementene skal sendes til nasjonalparkstyret innen 1. september samme år som arrangementet avholdes.

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	15/2020	17-18.09.2020

Orienterings- og drøftingssaker

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret tar de framlagte orienteringssakene til etterretning.

Saksopplysninger og vurdering

Følgende saker legges frem til orientering/drøfting:

- Nye «Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder» (vedlagt)
- Styrebehandling - etablering av innfallsporter
- Status søknader til behandling
 - o Ljørdalen Grendeutvalg - merking av gamle stier
 - o Fregn turlag – merking av sti til Grønkjeldfallet
- Status tiltaksliste og -midler 2020
- Fortløpende innmelding av møtegodtgjørelser/reiseutgifter
- Åpent folkemøte i Ljørdalen 2021?
- Henvendelser - Ytterligere stimerking på Brynflået
- Eventuelle andre saker som ønskes drøftet

**Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Storvegen 5
2420 Trysil

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 62 55 11 87
fminpost@fylkesmannen.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/fulufjellet>

NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE
Postboks 6315 Torgarden
7491 TRONDHEIM

Saksbehandler Ariane Bekk Norstad

Vår ref. 2020/5942 432.3

Deres ref.

Dato 07.07.2020

Delegert sak - Fulufjellet NP - Fregn NR - Dispensasjon - Motorferdsel - 2020 - fly - geofysiske målinger - Norges geologiske undersøkelse (NGU)

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, jf. § 4 i verneforskrift for Fulufjellet nasjonalpark og § 8 i verneforskrift for Fregn naturreservat, får Norges Geologiske undersøkelse (NGU) dispensasjon for lavtflyving under 300 meter - for utføring av geofysiske målinger i samband med generell geologisk kartlegging m.m. av landarealet i Norge. Dispensasjonen gis med følgende vilkår:

1. Lavtflyving kan bare skje i perioden frem til 15. november 2020.
2. Før flyvingen i naturreservatet finner sted skal Statens naturoppsyn (SNO) v/Runa Skyrud varsles - tlf.: 950 77 606.
3. I Fulufjellet nasjonalpark, et område som er viktig for friluftsliv, bør det unngås flyving i helger og fellesferien så langt det er mulig.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Fulufjellet nasjonalparkstyre.

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Kommunen har ansvar for behandling etter motorferdselloven. Tiltakshaver har selv ansvar for innhenting av samtykke fra berørte grunneiere.

Dokumenter i saken

- Søknad fra NGU med tilhørende kartvedlegg, datert 15.05.2020.
- Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse, datert 13.08.2014.

Saksopplysninger

Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) skriver i sin søknad, datert 15.05.20, at de i perioden juni til september 2020 skal utføre geofysiske målinger fra fly – blant annet i Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat. De bemerker at kvaliteten på de geofysiske målingene er avhengig av flyhøyde, og at gunstigste flyhøyde er 50 – 60 meter. De søker derfor om å fly med 60 meters høyde i ubebygde og gravgrendte strøk.

Videre i søknaden skriver de følgende:

Formålet med disse målingene er primært generell geologisk kartlegging. Selve målingene foregår ved at flyet flyr i parallelle linjer i retning ca. øst-vest på en konstant høyde 60 meter over bakken.

Flyet har målesonde som registrerer variasjoner i jordens magnetfelt og variasjoner i den elektriske ledningsevnen i berggrunnen. I tillegg blir det samlet inn informasjon om radioaktive elementer i bakken.

De radiometriske målingene viser hvor radioaktive bergarter opptrer. Slike bergarter avgir den radioaktive gassen radon som er et helseproblem i boliger. Radioaktive bergarter er på den andre siden gunstig med hensyn på produksjon av grunnvarme. Denne energiformen blir stadig mer økonomisk etter hvert som energiprisene stiger. Ledningsevne kan karakterisere for eksempel svartskifer, som kan inneholde helsefarlige tungmetaller som anrikes i planter fra de områdene.

Med disse målingene får forskerne også et detaljert bilde av geologien. Resultatene fra denne undersøkelsen kan først og fremst benyttes ved geologisk kartlegging og mineralundersøkelser, men også ved grunnvanns-undersøkelser, kartlegging av eventuell fare for radon i hus og kartlegging av svakhetssoner i fjell som kan være problematiske ved eventuell tunnelbygging.

Målingene binder sammen områder som er målt i detalj med helikopter/fly tidligere som Røros, Folldal, Rondane og området sør for det omsøkte området.

Det er av stor betydning at disse målingene gjennomføres i sommerhalvåret-tidlig høst når bakken ikke er dekket med snø.

[...]

NGU vil forsøke å utføre målingene i nært samarbeid med lokalbefolkningen. Dersom målingene er uforenelig med annen aktivitet, ønsker NGU å bli kontaktet slik at mindre justeringer i måleopplegget kan gjøres.

Hjemmelsgrunnlag

• Verneformål – Forskrift

Fulufjellet Nasjonalpark

§ 1. Formål

Formålet med Fulufjellet nasjonalpark er å bevare et stort naturområde som inneholder særegne, representative økosystem som er uten tyngre naturinngrep, herunder artsfattig fjellvegetasjon og artsrik barskog.

Videre er formålet med nasjonalparken å ta vare på:

- *et inngrepsfritt skog- og fjellområde som en del av et stort, helhetlig og særpreget økosystem i grensetraktene*
- *storslåtte landskapsformer bl.a. med særpregede og blokkrike juv*
- *naturmangfoldet med et egenartet plante-, sopp- og dyreliv, herunder innslag av høyereliggende barskog med naturpreg, og med arter som; sjokoladekjuke og sibirkjuke*
- *kulturminner.*

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3. Vernebestemmelser

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

6. Motorferdsel

6.1 Forbud mot motorferdsel

Motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken, er forbudt.

7. Forurensning

7.2 Støy

Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly o.l. er forbudt.

§ 4. Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48

Fregn Naturreservat

§ 1. Formål

Formålet med Fregn naturreservat er å bevare et naturskogspreget barskogsområde som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Videre er formålet å ta vare på variasjonsbredden i økosystemer, naturtyper, arter og genetisk mangfold. Av spesielle kvaliteter har området store arealer med gammel furu- og granskog på kalkrik grunn med et rikt artsmangfold. Området er på grunn av sin naturtilstand, produktivitet og egenart av særskilt naturvitenskapelig betydning.

§ 5. Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

1. Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
2. Miljødirektoratet kan ved forskrift forby eller regulere ferdsel som kan skade naturmiljøet.
3. Sykling og bruk av hest er forbudt.

§ 8. Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

• **Forvaltningsplan for Fulufjellet nasjonalpark**

Forvaltningsplanen gir føringer for hvordan verneforskriften skal tolkes og praktiseres. I forvaltningsplanen gis det blant annet en oversikt over dyrelivet som er registrert innenfor nasjonalparkens grenser. Her fremgår det også at noen av dyreartene som er påvist her enten er regelmessig eller sporadisk oppført på Norsk rødliste for arter. Det er påvist forholdsvis få rødlistearter blant fuglene, men hønsehauk finnes på lista sammen med alle de fire store rovdyrartene brunbjørn, jerv, ulv og gaupe.

I forvaltningsplanen synliggjøres også ulike brukerinteresser i området, og i denne sammenheng kan særlig nevnes jakt og fiske, ferdsel og friluftsliv, og motorferdsel. Det er en generell dyrelivsfredning i nasjonalparken. Fredningen omfatter også unødige forstyrrelser og skade eller ødeleggelse av hi-, hekke-, yngle- og gyteplasser. Når det kommer til prinsipper/målsettinger knyttet til ferdsel og friluftsliv, så er dette basert på kunne tilby «opplevelser som forutsetter urørt eller lite påvirket natur («villmarksopplevelser»), stillhet og ro, muligheter for ensomhet, kunne klare seg selv og ta seg fram selv, frihet fra urbant preg osv». Om motorferdsel står det følgende i forvaltningsplanen (s. 31):

Stillhet og fravær av motordur og motoriserte kjøretøyer og luftfartøyer er et av karaktertrekkene ved urørt natur. Motorisert ferdsel utgjør et støyforurensningsproblem og står i motsetning til opplevelsen av naturens egne lyder. Det er derfor et overordnet mål å holde omfanget av motorisert ferdsel i nasjonalparker på et minimum, og begrense denne til det strengt nødvendige. Utgangspunktet er derfor at all motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt i Fulufjellet nasjonalpark. Denne hovedbestemmelsen, unntaksbestemmelsene som er nedfelt i verneforskriftens § 3 punktene 6.2 og 6.3 og praktiseringen av disse må sees i lys av denne overordnede retningslinjen.

• **Besøksstrategi for Fulufjellets nasjonalparker**

Formålet med besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker er å ha en plan for hvordan nasjonalparkforvaltningen i det helhetlige Fulufjellet sammen skal møte de besøkende, slik at opplevelsen for disse i et grenseoverskridende svensk-norsk nasjonalparkområde blir størst mulig. Videre er målet å øke den lokale verdiskapingen på begge sider av grensen, samtidig som forståelse for vernet økes og verneverdiene ivaretas. Besøksstrategien bygger på de respektive nasjonalparkenes forvaltningsplaner, og er samtidig et likestilt tillegg til disse.

I besøksstrategien er det blant annet vist til at «det viktigste motivet for å besøke områdene er å få oppleve natur og villmark, samt å føle frihet, fred og ro. Det vil derfor være viktig å bevare det urørte

og lite menneskepåvirkede preget i Fulufjellet, samtidig som at det vil være naturlig å opprettholde dagens verneverdier som viktig hekke-, yngle- og leveområder for sårbare og sjeldne arter som er avhengig av store og inngrepsfrie områder. Dette vil bidra til å styrke verneformålet for nasjonalparkene».

- **Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse**

I dispensasjonssøknaden henvises det til dokumentet *Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse*, datert 13.08.2014 (vedlagt).

Det er en generell målsetning å begrense den motoriserte ferdselen i nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater. I en rekke av verneområdene er det fastsatt forbud mot lavtflyving under 300 meter. Restriksjonene på lavtflyving er bl.a. satt av hensyn til at allmennheten skal ha adgang til naturopplevelser og friluftsliv uten forstyrrelser, og av hensyn til dyre- og fugleliv. Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet har i denne forbindelse utarbeidet dette skrevet - for å klargjøre dispensasjonsadgangen i verneområder, for lavtflyving til geofysisk kartlegging av landarealet.

I skrevet vises det til mulig begrunnelse for innvilgning av dispensasjon for det nevnte tiltaket og tilhørende vilkår som kan være aktuelle å stille til vedtaket.

- **Naturmangfoldloven (nml)**

Den enkelte verneforskrift regulerer adgangen til å gi dispensasjon fra de ulike restriksjonene som er fastsatt i verneområdene. Tiltak som ikke er regulert i forskriftens spesifikke dispensasjonsbestemmelser må vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften/ etter naturmangfoldloven § 48.

Naturmangfoldloven § 48 første ledd fastsetter at det kan gis dispensasjon for tiltak som enten:

- Ikke strider mot verneformålet og som ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller
- Er nødvendig av hensyn til vesentlige samfunnsinteresser eller
- Er nødvendig av hensyn til sikkerhet.

Det er imidlertid viktig å påpeke at dispensasjon ikke må gis, selv om vilkårene er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Dispensasjonssaken må i tillegg vurderes etter naturmangfoldlovens miljøretslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Vurdering

NGU har søkt om tillatelse til motorferdsel som er i strid med vernebestemmelsene i forskriften til både Fulufjellet nasjonalpark med forbud mot lavtflyving og forskriften til Fregn naturreservat med forbud mot forstyrrelse av dyrelivet. Tiltaket er heller ikke hjemlet i verneforskriftene på annen måte.

Naturmangfoldloven har en generell dispensasjonsbestemmelse i § 48, som åpner for at det kan gis dispensasjon fra verneforskrifter for naturvernområder dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensyn til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Verneforskriften for Fulufjellet § 4 og for Fregn § 8, er likelydende med den generelle dispensasjonsbestemmelsen § 48 i naturmangfoldloven.

Ved vurdering av søknader opp mot vilkårene i nml § 48, er det i første rekke tiltakets negative konsekvenser som er av betydning for om dispensasjon kan gis, selv om det i forarbeidene til

bestemmelsen (Ot. prp. nr. 52 (2008-2009) s. 424) er vist til at det er anledning til å føre en noe lempeligere praktisering av vilkårene der tiltak har et vitenskapelig formål. Det er etter dette dispensasjonsalternativet altså kun i begrenset grad rom for å foreta en skjønnsmessig avveining mellom tiltakets vitenskapelige og samfunnsnyttige formål og tiltakets skadevirkninger.

Det er en generell målsetning å begrense den motoriserte ferdselen i nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater. Restriksjonene på lavtflyving er bl.a. satt av hensyn til at allmennheten skal ha adgang til naturopplevelser og friluftsliv uten forstyrrelser, og av hensyn til dyre- og fugleliv. Når det gjelder lavtflyvingsproblematikk og forhold til sårbart dyreliv er kunnskapsgrunnlaget begrenset. Noe er imidlertid kjent og fremgår av vurderingen av kunnskapsgrunnlaget i delkapittelet under, jf. nml § 8.

I sitt retningslinjeskriv for behandling av denne typen saker, datert 13.08.2014, skrev Klima- og miljødepartementet (KLD) at:

Ved behandling av søknader skal forvaltningsmyndigheten i første rekke vurdere om overflyvningen kan tillates etter § 48 første alternativ. I områder hvor friluftsliv ikke er del av verneformålet, og hvor flyving kan skje på tidspunkter hvor mulige skadevirkninger for dyre- og fugleliv ikke er nevneverdige, vil det kunne være adgang til dispensasjon etter dette alternativet. Lavtflyving i forbindelse med geofysisk kartlegging vil normalt skje i lav høyde og med mange overflyvninger på kort tid. Det vil derfor forekomme at NGUs lavtflyvning ikke vil falle inn under adgangen til å gi dispensasjon etter § 48 første alternativ, selv om tiltaket har et vitenskapelig formål. Dette fordi konflikten med friluftslivsinteressene vurderes å bli for stor, eller fordi det kan være betydelig usikkerhet knyttet til påvirkningen på sårbart dyre- eller fugleliv. I saker hvor det ikke kan gis dispensasjon etter § 48 første ledd skal søknaden vurderes etter § 48 første ledd annet alternativ som gir adgang til dispensasjon "dersom vesentlige samfunnsinteresser ... gjør det nødvendig".

I denne saken må det gjøres en todelt vurdering. En vurdering for påvirkningen på dyrelivet i både nasjonalparken og naturreservatet, og en egen vurdering sett opp mot påvirkningen på det formålsfestede uforstyrrede friluftslivet i Fulufjellet nasjonalpark, jf. § 1 i verneforskriften for Fulufjellet nasjonalpark.

I vurdering av søknaden må det legges vekt på at departementet skrev følgende retningslinjer:

Forvaltningsmyndigheten skal legge til grunn at gjennomføring av geofysisk kartlegging av landarealet, der også verneområdene inngår, er å anse som en "vesentlig samfunnsinteresse".

Det er en vesentlig samfunnsinteresse at det gjennomføres en mest mulig fullstendig geologisk og geofysisk kartlegging av det norske fastlandsarealet, der også verneområdene kartlegges. Inkludering av verneområdene i kartleggingen er nødvendig for at kartgrunnlaget skal bli fullstendig. NGUs flatedekkende kartlegging av Norges fastland inngår i de nasjonale forpliktelser Norge har til å levere data og kunnskap på europeisk nivå i tråd med INSPIRE-direktivet. Videre har Norge et utstrakt samarbeid med Sverige, Finland og Russland om felles forståelse av regional geologi og felles ressursforvaltning av bl.a. grunnvann. Dersom det ikke åpnes for kartlegging inne i verneområdene blir kvaliteten på det norske kartgrunnlaget vesentlig dårligere også utenfor verneområdene. NGUs geofysiske kartlegging gir kunnskap om eventuell radonfare fra uranholdige bergarter i tillegg til eventuelt radioaktivt nedfall. Dette er opplysninger som er viktige for miljøovervåkingen. Kartleggingen gir økt kunnskap om det geologiske naturmangfoldet, og kan dermed styrke kunnskapen om verneområdene som kan være av betydning for forvaltningen.

Det er også en vesentlig samfunnsinteresse å beholde verneområdene intakte uten tekniske inngrep. Geofysisk kartlegging fra fly vil ikke etterlate spor etter inngrep. Geofysisk kartlegging skal ikke danne grunnlag for videre kommersiell mineralling, mineralundersøkelser eller

mineralutvinning i verneområdene dersom dette er i strid med verneformålet eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Naturmangfoldloven § 48 første ledd annet alternativ fastsetter at det kan gis dispensasjon dersom dette er nødvendig. Ved vurdering av om det er nødvendig med lavtflyving for å gjennomføre kartleggingen skal det legges til grunn at kartleggingen ikke kan gjennomføres på en rasjonell måte med andre metoder. Det skal videre legges til grunn at nødvendig detaljeringsgrad på kartleggingen ikke kan oppnås ved flyving i større høyde, over lavtflyvingsgrensen. Når det gjelder vurdering av tiltakets skadevirkninger på de interesser som er beskyttet av vernet må det særlig tas hensyn til tidspunktet hvor det er søkt om flyving. Konfliktnivået med dyre- og fuglelivet er gjennomgående lavere på sensommer og høst enn på vår og forsommer. Konfliktnivået med friluftslivsinteressene er tilsvarende også lavere utover høsten.

Når det kommer til friluftslivsinteressene og at «Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv», jf. § 1 i verneforskrift for Fulufjellet nasjonalpark, kan det tenkes at enkelte vil føle at omfattende bruk av luftfarkoster medfører ødeleggelse av følelsen av å være i urørte områder. Fulufjellet er en nasjonalpark med liten ferdsel, så forventningene om å være alene i urørt natur er nok stor. Det er derfor viktig å vise respekt for de som ferdes i fjellet. Det har i den forbindelse blitt stilt vilkår om at en i den grad det er mulig skal unngå overflyving i helger og felleseferien. Snøen faller forholdsvis tidlig i fjellområder og det er tydeliggjort i søknaden at det er viktig at registreringen skjer på barmark. Sett opp mot samfunnsnyttene av å tillate dette tiltaket, er dermed dette ikke stilt som et krav, som vil kunne vanskeliggjøre registreringsarbeidet.

Naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper §§ 8-12

Naturmangfoldloven § 7 sier at det skal fremgå av et vedtak hvordan de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 har vært anvendt i en sak og hvilken vekt de er tillagt.

Kunnskapsgrunnlaget som er nevnt i naturmangfoldloven § 8 sier at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Med bakgrunn i forvaltningsplanens retningslinjer, naturfaglige sammenstillings- og registreringsmateriale som ble utarbeidet i forbindelse med verneplanprosessen for Fulufjellet, vurderes kunnskapen om dette området og konsekvensene av de omsøkte tiltakene til å være tilstrekkelig slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette. Selv om det ikke foreligger en fullstendig oversikt over artsdata for dyrelivet innenfor de berørte områdene i både nasjonalparken og naturreservatet, kan man likevel anta at områdene innehar et dyreliv som vil være sårbart i yngle- og hekketiden og etterfølgende måneder når ungene er små og uselvstendige. Det må i den forbindelse bemerkes at det ikke er forsket mye på lavtflygingsproblematikk knyttet til dyrelivet, men ifølge Klima- og miljødepartementets rundskriv, vil den samlede støypåvirkningen for dyr som oppholder seg i kartleggingsområdet være ca. 5 minutter ved kartlegging fra småfly. Dette er en relativt kortvarig forstyrrelse som må kunne betegnes som forbigående. Lavtflyging vil imidlertid uansett kunne gi påvirkning i form av kortvarig stressrespons, som medfører mindre tid til beite, hvile og økt energibehov som følge av flukt. Slike ulemper vil variere fra art til art. Ettersom forstyrrelsen er kortvarig, vil kronisk stress for sårbare arter ikke være en veldig aktuell problemstilling.

Det anses med bakgrunn i det ovenstående at vi har tilstrekkelig kunnskap om dyrenes respons på kortvarig lavtflyging, slik at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 ikke vil bli aktuelt å bruke i denne saken.

Selv om det er gitt dispensasjoner til diverse inngrep i både nasjonalparken og naturreservatet tidligere, anses at det at den samlede belastningen av tidligere innvilgede tiltak - sammen med en eventuell kortvarig lavtflygingsepisode - ikke vil føre til en for stor belastning på områdene samlet sett, jf. naturmangfoldloven § 10.

NGU opplyser om at de ønsker å utføre kartleggingen på sommerhalvåret-tidlig høst fordi bakken da ikke vil være snødekket, og at dette er av stor betydning for å få gode resultater fra prosjektet. Dette er, som nevnt tidligere, ikke det beste tidspunktet for å unngå forstyrrelse på dyrelivet. Fylkesmannen i Innlandet satte i sitt generelle vedtak for naturreservatene, datert 03.06.2020, i den forbindelse et vilkår til tidspunktet som undersøkelsen kan gjennomføres på (utenom særlig hekktiden), slik at det ikke var aktuelt å gi dispensasjon til flyging i juni. Dette vilkåret, som angir ramme for start på flyvingen har ikke vært relevant i denne saken, ettersom søknaden ikke har blitt behandlet før i begynnelsen av juli måned.

Det er ikke valgt å kommentere valgt driftsmetode og lokalisering, ettersom dette er forhold som ikke er aktuelle å endre på dersom prosjektet skal kunne gjennomføres. Det anses derfor at det ikke er nødvendig med avbøtende tiltak eller kostnadskrevende tiltak for å unngå miljøskade, jf. naturmangfoldlovens §§ 11 og 12.

Presedensvirkning

Når det gjelder vurdering av presedensvirkning for vedtak om dispensasjon, legger departementet i sitt retningslinjeskriv til grunn at NGUs geofysiske kartlegging er å anse som en engangshendelse, der de innsamlede data gjøres offentlig tilgjengelig. Departementet viser videre til at NGU er et statlig organ, og at lavtflyvningen har et samfunnsnyttig formål. Vedtak om dispensasjon for NGUs lavtflyving vil derfor ha begrenset presedensvirkning.

Fylkesmannen i Innlandet skrev i sitt overordnede vedtak for verneområdene, datert 03.06.2020, at ettersom dette «[...]er en veldig spesifikk søknad, med et formål som det ikke er sannsynlig at mange andre vil søke om dispensasjon for å utføre, vurderer vi presedensvirkningen av en tillatelse for fremtidige avgjørelser til å være lav. Derimot vil presedensvirkningen av en tillatelse til lavtflyging i disse verneområdene kunne være høy når det gjelder de andre verneområdene som det også søkes om å flyge over i samme søknad. Vi ser dog ikke dette som et stort problem siden vi mener at flygingen er en forbigående forstyrrelse som kan utføres uten nevneverdige ulemper på verneverdiene i andre tilsvarende naturreservat, så lenge vi setter en begrensning på tidsperioden». Med bakgrunn i det ovenstående anses presedensvirkningen for å innvilge denne dispensasjonen som liten og er dermed ikke til hinder for å kunne gi tillatelse til dette tiltaket.

Konklusjon

Vilkårene for å kunne gi en dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 er oppfylt. Sett opp mot teamet dyreliv anses ikke tiltaket å stride mot vernebestemmelsenes formål eller at det påvirker verneverdiene nevneverdig. I denne vurderingen er det lagt stor vekt på at den samlede støypåvirkningen for dyr som oppholder seg i kartleggingsområdet være ca. 5 minutter ved kartlegging fra småfly. Det er også lagt vekt på at dette er et tiltak som sannsynligvis kun vil skje én gang, og deretter vil det ikke være behov for lignende tiltak i disse verneområdene på mange år. På bakgrunn av disse to vurderingene anses tiltaket kan gå for å være en forbigående forstyrrelse som det kan gis dispensasjon for etter naturmangfoldloven § 48 første ledd.

Når det kommer til temaet friluftsliv og ferdsel i Fulufjellet nasjonalpark anses imidlertid tiltaket å kunne være noe mer i strid med nml § 48 første ledd, første alternativ. Det er imidlertid vurdert at tiltaket faller inn under nml § 48 første ledd andre alternativ - «[...]dersom vesentlige samfunnsinteresser ... gjør det nødvendig». Det er en vesentlig samfunnsinteresse at det gjennomføres en mest mulig fullstendig geologisk og geofysisk kartlegging av det norske fastlandsarealet, og NGU får derfor dispensasjon fra verneforskriftene for lavtflyging i Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat.

Med hjemmel i nml § 48 første ledd, gis NGU dispensasjon, fra forskriften til Fulufjellet nasjonalpark med forbud mot lavtflyving og forskriften til Fregn naturreservat med forbud mot forstyrrelse av dyrelivet, til å gjennomføre geofysiske målinger fra fly. Dispensasjonen gis med følgende vilkår:

1. Lavtflyging kan bare skje i perioden frem til 15. november 2020.
2. Før flyvingen i naturreservatet finner sted skal Statens naturoppsyn (SNO) v/Runa Skyrud varsles - tlf.: 950 77 606.

3. I Fulufjellet nasjonalpark, et område som er viktig for friluftsliv, bør det unngås flyving i helger og fellesferien så langt det er mulig.

Med hilsen

Ariane Bekk Norstad
nasjonalparkforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Vedlegg:

- 1 Søknad - Fulufjellet NP - Fregn NR - fly - geofysiske målinger - Norges geologiske undersøkelse - NGU
- 2 Kart Nasjonalparkstyret Fulufjellet
- 3 Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder, datert 13.08.2014

Kopi til:

Trysil kommune	Pb 200	2421	TRYSIL
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Fylkesmannen i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statens Naturoppsyn	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM

Kommunene
Fylkesmennene
Nasjonalparkstyrene
Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum
Hovedredningssentralen
Politidistriktene

Deres ref

Vår ref

Dato

13/120-16

15. mai 2020

Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder

1. Innledning

Disse retningslinjene erstatter retningslinjene i brev 31. januar 2013 fra Klima- og miljødepartementet (da Miljøverndepartementet) om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder.

Retningslinjene er oppdatert med en omtale av grunneiers rettigheter og plikter når det gjelder redningstjenestens bruk av snøscooter under øvelser i utmark, se nytt punkt 8. En slik omtale var ikke med i retningslinjene fra 2013, og har vært etterlyst. De øvrige punktene i retningslinjene er uendret, med unntak for en oppdatert henvisning i punkt 2 til Organisasjonsplan for redningstjenesten av 6. desember 2019.

Alle punktene i retningslinjene er utarbeidet av Klima - og miljødepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid.

2. Redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlige organiserte øyeblikkelige innsatsen fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede virksomheter eller ved særskilte tiltak, jf. organisasjonsplan for redningstjenesten fastsatt ved kgl. res. 6. desember 2019. Redningstjenesten koordineres administrativt av Justis- og beredskapsdepartementet

og omfatter land-, sjø- og luftredningstjeneste. Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige, frivillige redningsorganisasjoner og private aktører under ledelse av Hovedredningssentralen og underordnede lokale redningssentraler. Hvert politidistrikt utgjør en slik lokal redningssentral under ledelse av politimesteren. Det er Hovedredningssentralen eller lokal redningssentral som kaller ut redningstjenestens frivillige organisasjoner dersom det er behov for deres bistand.

3. Oversikt over gjeldende regler for motorferdsel i utmark og i verneområder

Motorferdsel i utmark og vassdrag reguleres av motorferdselloven 10. juni 1977 nr. 82 med tilhørende forskrifter. Bruk av motorkjøretøyer, herunder ATV og snøscootere, er særskilt regulert i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag 15. mai 1988 nr. 356. Reglene gjelder uavhengig av om utmarka ligger i eller utenfor verneområder.

Redningstjenestens adgang til motorferdsel i utmark og på vassdrag fremgår av motorferdselloven § 4 første ledd bokstav a:

"Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med:

- a) Politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov".

I Miljøverndepartementets rundskriv T-1/96 pkt. 6.1 legges det til grunn at bestemmelsen ikke bare gir hjemmel for kjøring i utryknings situasjoner, men også hjemler motorferdsel i forbindelse med øvelses- og utdanningsvirksomhet for enheter som politi, Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske Redningshunder og liknende frivillige hjelpeorganisasjoner som deltar i den offentlige redningstjeneste. Det er en forutsetning at øvelsene er ledd i et øvelsesprogram, det vil si at det er reelle øvelser som er et ledd i redningstjenestens organiserte øvelsesvirksomhet. Øvelses- og utdanningsvirksomheten må videre innskrenkes til så begrensede områder og til så kort tidsrom som mulig for å unngå skader og ulemper for friluftsliv, naturopplevelse og naturmiljø. Ved planlegging av slike øvelser er det ønskelig, når det er tidsmessig praktisk mulig, at det tas kontakt med den aktuelle kommunen, eventuelt med fylkesmannens miljøvernavdeling, for samarbeid om tidspunktet for øvelsen og hvor og hvordan øvelsen skal foregå.

Motorferdselloven § 4 a åpner ikke for øvingskjøring for redningstjenesten ut over det som inngår i organiserte redningsøvelser fastsatt i øvelsesprogram. Bestemmelsen omfatter heller ikke bruk av snøscooter utelukkende for å gjøre seg kjent.

I verneområder gjelder i tillegg verneforskriftenes eventuelle regler for motorferdsel. Dersom verneforskriften ikke inneholder bestemmelser om motorferdsel, er adgangen til motorferdsel kun regulert gjennom de alminnelige reglene i motorferdselloven med tilhørende forskrifter samt naturmangfoldloven kap. II og V.

For de fleste verneområdene er det fastsatt i verneforskriftene at motorferdsel til lands og til vanns er forbudt. Det er imidlertid gjort unntak for kjøring til visse formål, blant annet for kjøring i forbindelse med ambulanse, politi, brannvern- og redningsvirksomhet. Det fremgår imidlertid normalt av verneforskriftene at unntaket ikke gjelder øvingskjøring. Det betyr at øvingsvirksomhet som hovedregel skal legges utenfor verneområdene.

For søknader om øvingsvirksomhet gjelder også de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.

4. Forberedende redningstjeneste

For at redningsaksjoner kan gjennomføres så effektivt og sikkert som mulig, skal det legges til rette for at organisasjonene kan drive øvingskjøring med snøscooter i områder hvor det kan forventes mulige redningsaksjoner. Med øvingskjøring menes nødvendig kjøring med snøscooter under organisert redningsøvelse. Grunnopplæring i bruk av snøscooter inngår ikke i dette.

Øvingskjøringen skal ivareta behovene som den enkelte organisasjon har, slik at de kan gjennomføre en effektiv redningsaksjon med høy sikkerhet for egne mannskaper. Samtidig skal øving skje på en måte som ivaretar hensynet til naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelser. Dette er særlig viktig innenfor verneområder, der områdets verneverdier skal beskyttes. All øvingsvirksomhet som kan legges utenfor et verneområde, **skal** derfor foregå utenfor verneområdet.

Øvingskjøring utenfor verneområder som ikke er fastsatt i øvelsesplan – se nærmere om øvingsplaner i punkt 5 – krever dispensasjon fra § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Søknad om dispensasjon sendes kommunen, da det er kommunestyret som har myndighet til å gi slik dispensasjon. Eventuelt behov for motorkjøretøyer for å gjøre seg kjent, forutsettes at dekkes i samband med øvingskjøring, slik at dispensasjon for ren kjentmannskjøring som hovedregel ikke vil være nødvendig utenfor verneområder.

Innenfor vernede områder er utgangspunktet i de fleste verneområder at øvingskjøring er forbudt. Det er et overordnet mål i verneområder å redusere motorisert ferdsel til et minimum, derfor skal slik ferdsel begrenses til det som er strengt nødvendig. For å være i stand til å redde liv og ivareta egen sikkerhet ved redningsoperasjoner, vil imidlertid redningstjenesten til en viss grad være avhengige av mulighet for øvingskjøring og i praksis særlig kjøring for å bli kjent ("kjentmannskjøring") innenfor verneområder.

Øvingskjøring og kjentmannskjøring innenfor et verneområde kan skje dersom det gis dispensasjon fra verneforskriften etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Søknad om dispensasjon sendes forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal vurdere slike søknader etter § 48 første

alternativ, som gjelder dispensasjon for kjøring som ikke er i strid med verneformålet, eller som kan skade verneverdiene nevneverdig.

Ved vurdering av om tiltaket er i strid med verneformålet og om det påvirker verneverdiene nevneverdig, må det tas utgangspunkt i verneformålet slik det er angitt i formålsbestemmelsen for aktuelt verneområde. Det må vurderes konkret i hvilken grad motorferdsel vinterstid er i strid med de formål som er angitt, herunder påvirkning på naturtyper, arter mv. Dersom friluftsliv er del av verneformålet skal det i vurderingen her også legges vekt på at forebyggende redningstjeneste er viktig for allmennhetens friluftslivsutøvelse.

Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare kunne gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan. Se nærmere om innholdet i øvingsplaner i punkt 5 nedenfor. Dersom øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt dette ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Kjøring som det er søkt om gjennom slike sentralt forankrede planer skal i utgangspunktet anses som strengt nødvendig kjøring, jf. at motorferdsel i verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig. Denne føringen gjør at forvaltningsmyndighetens skjønnsrom ved søknadsbehandling av slike sentralt forankrede øvingsplaner blir mindre.

Kopi av dispensasjoner skal sendes til Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn samt fylkesmannen der dispensasjonen fattes av et nasjonalpark- eller verneområdestyre.

For kjøring som ikke er fastsatt i øvelsesplan, kreves dispensasjon fra kommunen etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag i tillegg til dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Kjøring i forbindelse med tilsyn og vedlikehold av kritisk infrastruktur for redningstjenesten

Med kritisk infrastruktur siktes til sambandsstasjoner og relé-stasjoner utplassert midlertidig eller permanent på sentrale utsiktspunkter, nødkjelkehus med førstehjelpsutstyr og forhåndsutplassert transportutstyr. Slik kritisk infrastruktur trenger tilsyn, etterforsyning, kontroll og bytte av batterier mv. Behovet for slikt tilsyn vil variere med temperaturforhold, nedbør mv.

Utenfor verneområder åpner ikke motorferdselloven for slik kjøring for redningstjenesten ut over det som inngår i organiserte redningsøvelser fastsatt i øvelsesplan. Tilsynsskjøring som ikke er fastsatt i øvelsesplan, krever dispensasjon fra kommunestyret etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 6.

Innenfor verneområdene er kjøring i forbindelse med tilsyn og vedlikehold avhengig av dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet etter naturmangfoldloven § 48, se nærmere om dette over.

5. Innholdet i øvingsplanene

Øvingsplanene må være i samsvar med gjeldende regelverk i utmark og i verneområder, og skal inneholde:

- En beskrivelse av områdene hvor øvingsvirksomhet skal foregå, og i den grad det er mulig å forhåndsfastsette, trasèer for bruk av snøscooter
- En nærmere beskrivelse av innholdet i og omfanget av øvingsvirksomheten
- Forventet tidspunkt for øvingsvirksomheten
- Forventet antall deltakere og snøscootere
- Redningstjenestens vurdering av øvingsområde, tidspunkt for øving, innhold og omfang sett opp mot motorferdsellovens krav om at bruk av snøscooter skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet og mennesker.

Planene skal ta utgangspunkt i at øvingsvirksomhet primært skal skje utenfor verneområdene.

Så langt det er mulig å planlegge, skal øvingsplanene også gi en beskrivelse av forebyggende redningstjeneste/sikring, jf. punkt 7 nedenfor.

Øvingsplanene skal sendes til kommunen og til lokal redningssentral v/politimesteren. Politimesteren går gjennom planene og gir sin vurdering, før øvingsplanene sendes til forvaltningsmyndigheten for eventuelle verneområder som berøres.

I de tilfeller øvingsplanen inneholder aktiviteter som krever dispensasjon etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag, må kommunen vurdere om dispensasjon kan gis.

Innenfor berørte verneområder skal øvingsplanene danne grunnlaget for søknader om dispensasjon til øvingskjøring etter naturmangfoldloven § 48, jf. punkt 4 i retningslinjene her.

Øvingsplaner som berører verneområder bør innarbeides i forvaltningsplanen for verneområdet, eller legges som vedlegg til forvaltningsplanen.

6. Godkjenning fra lokal redningssentral (politiet)

Redningstjenesten skal før øvelser finner sted og på fastsatt skjema (kjøreordre), senest 12 timer før kjentmannskjøring/øvelsen starter melde fra til lokal redningssentral. Her skal det være en henvisning til øvingsplanene, jf. punkt 5, samt tidspunkt, område/traseer, antall

snøscootere som skal være med samt registreringsnummer på disse. Det skal også fremgå hvem som er leder for øvelsen.

Lokal redningssentral underskriver på skjemaet som returnerer det til organisasjonen snarest og senest 12 timer etter at man har mottatt skjemaet. Dersom øvelsen skal foregå innenfor et verneområde, skal lokal redningssentral også informere forvaltningsmyndigheten for verneområdet om når øvelsen finner sted, jf. at det er forvaltningsmyndigheten som har gitt dispensasjon. Lokal redningssentral må også informere Statens naturoppsyn om øvelsen.

Kopi av "kjøreordren" skal medfølge hver enkelt snøscooter som deltar i øvelsen.

Dersom øvelsen foregår i et verneområde skal organisasjonen etter gjennomført øvelse på fastsatt skjema sende en kort rapport om omfanget av kjøringen til forvaltningsmyndigheten for verneområdet.

Snøscootere som eies av organisasjonen og som benyttes skal være tydelig merket med organisasjonens emblem (logo). Private scootere som organisasjonen disponerer til gjennomføring av oppdrag skal merkes slik at det fremgår at disse er under organisasjonens tjeneste.

7. Forebyggende redningstjeneste/sikring

Eksempler på forebyggende redningstjeneste kan være mer rutinepreget merking/varsling av rasfare, farlige isforhold og liknende. Slikt arbeid bør i likhet med forberedende redningstjeneste vurderes i øvingsplan for redningsvirksomhet, se nærmere om dette ovenfor. Planen bør skissere beredskapsbehov og tiltak i forbindelse med spesielle snø og isforhold osv.

For motorferdsel i forbindelse med slikt arbeid utenfor verneområdene må det søkes om dispensasjon fra kommunen etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

Motorferdsel i forbindelse med slikt arbeid i verneområder krever dispensasjon fra verneforskriften etter naturmangfoldloven § 48. Søknad om dispensasjon sendes til forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Dispensasjon kan gis for flere år. Der dispensasjonen fattes av et nasjonalpark- eller verneområdestyre skal dette sende kopi av dispensasjonen til Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn samt fylkesmannen.

Av og til kan det være nødvendig med avsperring eller skilting av et særlig rasfarlig område, eller i områder med isforhold eller isgang helt utenom det vanlige. Det er politiet som skal bedømme og avgjøre behov og omfang av slike sikringstiltak og besørge nødvendig iverksettelse. Dersom slike tiltak er aktuelt i verneområder, skal politiet melde fra til forvaltningsmyndighet og oppsyn om de beslutninger som politiet har truffet. Det vil i slike tilfeller ikke være nødvendig å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse. I slike helt

spesielle tilfeller utenfor verneområdene, vil det heller ikke være nødvendig å søke om dispensasjon hos kommunen. Kjøreordren fra lokal redningssentral må medfølge de snøscooterne som deltar.

8. Grunneiers rettigheter og plikter

Motorferdselloven, som regulerer adgangen til motorisert ferdsel i utmark, innskrenker ikke grunneiers råderett over egen eiendom. Det vil si at grunneier i utgangspunktet kan nekte eller begrense snøscooterkjøring selv om kjøringen ikke er forbudt etter motorferdselregelverket.

Norsk redningstjeneste har siden 1960-tallet bygget på det såkalte samvirkeprinsippet: Samvirkeprinsippet fremgår i dag av gjeldende organisasjonsplan for redningstjenesten, fastsatt ved kgl. res. 6. desember 2019. Formålet med organisasjonsplanen er å "ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører", jf. pkt. 1.1.

I organisasjonsplanen pkt. 1-4 heter det blant annet:

«Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner, private virksomheter og personer. [...]. Samvirkeprinsippet innebærer at alle aktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samvirke både i det forberedende arbeidet og under redningsaksjoner.»

Med "ansvar" siktes til et samfunnsmessig ansvar, ikke et juridisk forpliktende ansvar. Grunneier er dermed ikke rettslig forpliktet til å tillate redningstjenesten å kjøre snøscooter i utmark eller på annen måte stille sin eiendom til disposisjon i forbindelse med redningstjenestens øving. Samvirkeprinsippet er imidlertid et viktig uttrykk for den dugnadsånden som norsk redningstjeneste bygger på, og gir grunnlag for en forventning om at alle, herunder private grunneiere, bidrar og tar ansvar for redningstjenesten, ikke bare under redningsaksjoner men også under øvelser, for å sikre at redningsaksjonene skal kunne gjennomføres på en så effektiv, sikker og god måte som mulig.

Organisasjonsplan for redningstjenesten pkt. 1-3 definerer begrepet samvirkepartnere slik:

«Offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer som kan bidra med kompetanse, personell, materiell og/eller infrastruktur under redningsaksjoner.».

Adkomst til privat grunn under organiserte redningsøvelser fastsatt i øvingsplan, er et eksempel på type infrastruktur som kan anses å omfattes av samvirkeprinsippet.

Med henvisning til samvirkeprinsippet vil departementet derfor oppfordre grunneiere til å bidra til gjennomføring av redningsøvelser ved å tillate bruk av snøscooter når det er nødvendig for å gjennomføre slike øvelser.

For redningstjenestens reelle utrykninger/redningsoppdrag vil adgang til å bruke snøscooter og andre motoriserte fremkomstmidler over privat grunn følge av nødrettsreglene. Politiets adgang til å ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet følger av politiloven § 7.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Feiring
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi